

Det reflekterende team

Geir Skauli

Helge Eliassen og Jaakko Seikkula (red.) | **Reflekterende prosesser i praksis: Klientsamtaler, veiledning, konsultasjon og forskning** Universitetsforlaget, 2006, 318 sider.

Reflekterende team har vært et viktig bidrag til familieterapifeltet, og i mer enn tjue år utviklet Tom Andersen ideen og bidro til at norsk praksis og tenkning har påvirket feltet internasjonalt. Både for den enkelte kliniker og for de som har faglig ansvar for kolleger, organisasjoner og for kunnskapsutvikling, gir boka ideer og eksempler som kan være med på å initiere ny praksis.

Eliassen og Seikkula har gjort en flott jobb ved å skape et festskrift for det reflekterende team, og en presentasjon over hvor bredt ideene i dag benyttes. De ulike kapitlene gir gode innblikk i hvordan denne ideen og praksisen har spredt seg i nordiske fagmiljøer, i første rekke gjennom de personlige møtene som oppstår ved hospitering, veiledning og konsultasjon. Boka kom ut bare ett år før Tom Andersen døde og markerer den betydning han har hatt for familieterapifeltet i Norden. Alle forfatterne hedrer Tom Andersen og det store arbeidet han la ned i å utbre ideen om å «snu» enveisspeilet og gi klientene innsyn i terapeutenes prosesser og dermed en styrket posisjon i behandlingsrommet.

Boka framstår strukturert gjennom inndelingen i ulike deler. En sentral tese for Tom Andersen var at «praksis kommer først». Det er opplevelsen fra egen praksis som styrer oss mot visse forståelser. Teori kan i sin tur gi systematikk og mening til praksisopplevelsen – og kanskje også ny retning. På denne bakgrunn kan det synes noe merkelig at refleksjonene og teorien kommer først i boka og praksis i de etterfølgende kapitlene.

Om reflekterende prosesser

Rolf Sundet har i mange år vært del av den reflekterende «bevegelsen», men makter gjennom sin refleksjon å se den utenfra og gi nye beskrivelser. Hans analyser av sammenhengen mellom reflekterende team og utviklingen mot dagens brukermedvirkning, og hvordan det – tidligere – uforsonlige skillet mellom kvalitativ og kvantitativ forskning kan erstattes av en «syntese», fortjener å bli lest av mange. Det gjør også hans argumentasjon for at opplevelse både går forut for språk og er en følge av språk. Opplevelsen av egne emosjonelle og kroppslige reaksjoner er vesentlig for å registrere informasjon og han lar dermed terapeuten være et helt menneske, ikke bare en rasjonell språkbehandler.

Tom Andersens eget kapittel er et slags «Director's cut»- filmen om reflekterende team slik han ville ha vist den selv. Han vektlegger at forklaring skal erstattes med beskrivelse, eller kanskje man skulle si opplevelse. Her har Andersen mer til felles med skjønnlitteratur enn med forskningslitteratur. Del 1 gir en svært god introduksjon til hva reflekterende prosesser innebærer, og hvordan slike kompliserte prosesser med enkle midler kan stimuleres i samvær med klienter.

En rekke artikler fra ulike steder i Norden viser klinisk praksis, med gode eksempler på hvordan reflekterende prosesser bidrar til et ressursfokus. Selv i kompliserte saker med alvorlige problemer kan behandlere skape muligheter slik at klientene fortsetter som aktører i sitt eget liv. I et velskrevet kapittel hevder Jaakko Seikkula at det å lykkes med psykosebehandling er et kriterium for at et behandlingssystem har lyktes. Helge Eliassen tar effektivt livet av vulgærforståelsen av reflekterende samtaler som et fristed for utydelige terapeuter og viser hvordan refleksjon kan virke som en nøkkel i låste, tunge dører.

Fremmer likeverdig samarbeid

Slik reflekterende prosesser fremmer likestilling i klient-terapeut-forholdet kan de også virke åpnende og maktutjevne på andre områder gjennom en holdning om et gjensidig og likeverdig samarbeid. Sissel Reichelt og Håkon Hårtveit er begge erfarne veiledere som gir gode og systematiske beskrivelser av hvordan veiledning stimuleres gjennom bruk av reflekterende prosesser.

Bruk av slike arbeidsformer kan gi et nytt syn på kvalitet og effektivitet – i og med at brukernes synspunkter tydeliggjøres. Reflekterende prosesser kan derfor være en viktig veiviser for å utvikle behandlingssystemer som fungerer godt for brukerne. Beskrivelsene kan se hverdagslige ut for noen hver, og der ligger også styrken i denne måten å drive utviklingsarbeid på: Det subjektive synet kan i møte med profesjonell kunnskap gi nye perspektiv og bidra til endring av alle deltakere i samspillet.

Respekt og ydmykhet

Boka handler om høflighet, respekt for andre og om ydmykhet i forhold til andres opplevelser og kunnskap. Vi er nok mange som kan trenge en slik påminnelse om noe så grunnleggende i våre profesjonelle møter med mennesker.

Språket er i stor grad fortellende og reflekterende. Dette fungerer godt i noen tilfeller, som når Geir Lundby beskriver en egen seminaropplevelse og benytter den til å vise hvordan refleksive prosesser henger nøye sammen med narrativ praksis. I andre kapitler gir det et noe forutsigbart preg der gode poenger blir pakket inn i mange ord. Reflekterende prosesser har blitt beskrevet som «terapi i sakte film». Variasjon i tempo skaper informasjon. Boka kunne hatt godt av noe mer veksling mellom spoling som gir overblikk, og sakte film som går i dybden. En refleksjon til slutt er at brukernes egne stemmer kunne gitt boka et viktig løft; deres egne beskrivelser, ikke bare hjelpenes beskrivelser og utvalg av brukernes opplevelser. Jeg kunne også ønsket meg en oppsummerende refleksjon. Likevel gir

boka et godt innblikk i bruk av reflekterende prosesser på mange ulike arenaer og kan derfor gi noen hver en ny dytt i retning av å prøve ut nye praksisformer.